

**Úryvek z připravované knihy Michaely Čermákové a Františka Šusty
„Vystavování je hra“. Vyjde u nakladatelství Plot v první polovině roku 2019.**

„Luring“ aneb lákání za potravou

(autor kapitoly F. Šusta)

Vzpomeňme si na školní léta. Děti o velké přestávce vytáhnou svačiny a rády by jedly, protože už mají vážně hlad. To se týká i toho chlapečka z druhé lavice, kterému maminka připravila chleba se salámem. Jenže bohužel právě tohoto chlapečka si vyhlédl místní sígr a repetent a rozhodl se na jeho úkor pobavit sebe i třídu. „Ale ukaž, Pavlíku, copak to máš dnes dobrého,“ bere chlapečkovi v nestřežené chvíli potravu, kterou se už chystal sníst. „To je moje,“ ohradí se Pavlík a zkusí si svačinu vzít zpátky, jenže rošťák mu s ní ucukne. „No tak si jí vezmi“ nastaví mu ruku s jídlem se škodolibým posměškem přesně tak, aby na ní hošík nedosáhl. Chlapeček udělá krok a hmátne do prázdna, protože darebák mu s rukou znovu uhnul. „Musíš být rychlejší, Pavlíku“ směje se propadlík a užívá si pocit moci. Pavlík udělá další krok a zkusí být rychlejší...a propadlík mu s chlebem zase cuknul. A tak to jde dál a dál, k utrpení Pavlíka a pobavení několika přihlížejících. Po pár minutách to buď Pavlík vzdá, nebo se jeho trýznitel rozhodne být pro tentokrát za velkorysého a řekne: „Ale no tak si vezmi, hezky jsi se snažil.“ A Pavlíkovi jeho svačinu dá.

Pavlík tedy nakonec dostal za svou snahu odměnu (byť mu předtím byla uloupena). A dokonce si díky ní pocvičil rychlý pohyb rukou a přesun po třídě. Něco si odpracoval a dostal od propadlíka odměnu. Dala by se tedy tahle epizodka z přestávky nazvat jako „trénink pozitivním posilováním ve školácké verzi“? Asi cítíte, že ne. Že tohle bylo prachobyčejné trápení Pavlíka. Bylo plné marných pokusů, pocitu bezmoci a slibů něčeho, co učitel nehodlá splnit. Asi nikdo z nás nechce, aby se jeho pes při tréninku cítil jako Pavlík, kterému místní sígr ucukává se svačinou.

A přitom se podívejme na tento příklad: Páníček má psa, kterého několikrát nakrmí pamlskem z ruky. Psík jen tak stojí a za to inkasuje potravu. „Tak to je dost jednoduchá práce,“ mohl by si pejsek v takové situaci říct (pokud by si něco říkal). „Taková malá dobrota zadarmo.“ Jenomže najednou mu jeden kousek potravy nedoputoval do tlamy, ale zůstal před ním těsně mimo jeho dosah. Páníčkova ruka svírá pamlsek tak, že pokud ho pes chce, musí se trochu natáhnout. No to samozřejmě není problém, proč by to neudělal; takže se kousek natáhne v očekávání odměny a...ta odměna zase o kousek ustoupí. „To jsou ale vtipy,“ mohl by si říci pes, pokud by nad tím takhle přemýšlel. Nic naplat, natáhne se za potravou znovu. Jenže jakmile to udělá, ruka zase ustoupí. Pes se teď už za unikající potravou přímo rozběhne a páníček, který ze psiho pohledu dnes asi nějak divně vtipkuje, se i s potravou rozběhne také. „Já už se na to vykašlu,“ mohlo by si normální zvíře říci a vzdát to.

Řekněme, že tenhle pes to nevzdá, protože o potravu hodně stojí. Místo toho změní svou zatím neúspěšnou strategii - začne za kouskem potravy v ruce majitele vyskakovat na zadní a stavět se před pánička. „Neskákej, proboha. Máš mít hezkou výstavní chůzi,“ reaguje majitel, ale bohužel v češtině, kterou se pes (tak jako valná většina zvířat) ještě pořád nenaučil. Namísto vysvětlení podivnou lidskou řečí ucítí pes výmluvnější řeč – korekci vodítkem, kterým se ho majitel snaží zadržet na zemi.

„Tak já už vážně nevím,“ mohl by si v tuhle chvíli říci pes. „Chceš mi to žrádlo dát nebo ne? Vždycky mi pamlskek nabídněš, ale jakmile si ho chci vzít, ucukneš. Tak se snažím víc a ty mě držíš. Tak je to žrádlo pro mě nebo ne?“ A v té chvíli udělá zmatený pes to, co dělá většina zmatených psů – začichá se, nebo zkusí odejít. Majitel si zoufá, proč ten pes blbne a vodítkem zvedá psí hlavu ze země. Pes už ale ví, že z ruky s pamlskem nic nedostane, že potrava v ní je jen ubohý slib. Takže nereaguje, majitel ještě více zatáhne a pokusí se psa motivovat velkým slibem – dá mu pamlskek těsně před nos. „To by mohlo vyjít,“ napadne psa a ještě jednou vzepne síly k pokusu chytit unikající jídlo, které je tentokrát tak blízko. Jenže to mu opět ucukne a vodítko ho opět zadrží. Konec, šmitec! Tohle byla poslední kapka! Pes se myšlenkami zcela odtrhává od tréninkového procesu, ve kterém se už tolikrát zklamal a přestává se snažit. Zkusí se znovu začichat, ale protože ani to nesmí, vzdá všechno, svěsí hlavu a nechá se tahat po kruhu, jako pouťový poník. „Tak já už fakt nevím, co mám tomu našemu psisku slíbit, aby se v kruhu trochu snažil,“ posteskuje si majitel. Jenomže za celý problém může sám. Namísto odměny totiž psa vlastně jen trestal a ani o tom neví.

Doufám, že z příběhů žáka Pavlíka i výstavního psíka bylo patrné, kde a kdy nastává onen demotivující moment. Je tu něco slíbeného, ale snaha vzít si to vede jen k unikání cíle. Živočich už už slíbenou věc skoro měl... A nemá. Z pohledu našich čtyř následků z počátku knihy (dvě různá posílení, dva různé tresty), byl tohle negativní trest. Živočich svou prací o něco přišel. A tresty, jak známo, snižují pravděpodobnost, že se chování bude opakovat. Proto to pes (a možná i Pavlík) po nějaké době chtěl vzdát. To, že to nevzdá, závisí zprvu na jeho velké touze po potravě, protože čím lepší je slibovaná odměna nebo čím větší má živočich hlad, tím déle se bude snažit. Ale nic netrvá věčně a tak psovi i Pavlíkovi po nějaké době dojde trpělivost. U psa proto později nastoupil i pozitivní trest, přišlo něco nepříjemného. Tím trestem byla korekce vodítkem ve chvíli, kdy začal předbíhat a skákat. Později přišla stejná korekce i za to že to pes vzdal a začal čichem prozkoumávat okolí. Suma sumárum, i přes tu odměnu, která na konci možná bude, byl tenhle proces složený vlastně jen ze samých trestů.

Ale pojďme od psa ještě na chvíli k žáčkovi Pavlíkovi. Proč si mohl místní propadlík něco takového k Pavlíkovi dovolit? Protože byl oproti Pavlíkovi fyzicky silnější. Pokud by nebyl, vypadal by celý příběh asi takhle: „Pojď Pavlíku, vezmi si svačinku...“ Rána do nosu nebo do břicha repetenta a Pavlík si bere svačinu, zatímco samozvaný trenér se v bolestech válí na zemi a příště už to nezkusí. Uvědomujete si, jak moc jsou k vám vaši psi tolerantní, když si takové unikání potravy nechá od majitele líbit i velký a silný ovčák? To nejhorší, co se majitelům psů při podobné technice stává, bývají ohryznuté špičky prstů, když si pes bere dohnanou návnadu moc rychle.

Celá tahle kapitola by mohla působit dojmem, že luring považují za kompletně špatnou metodu, ale pozor, ona špatná vůbec není! Lze v ní jen snadno sklouznout do špatného provedení. A příklad uvedený výše, to bylo oprávněně extrémně špatné navádění za pamlskem. Ale při správném provedení luring pro některé psy (zvláště ty, kteří zatím žádný trénink nezažili), tou nejjednodušší pochopitelnou metodou. Je jen příliš snadné ji špatně provést a jejím problémem je, že hranice mezi tím „kdy ještě luringem více odměňuji“ a „kdy už více trestám“, je hrozně tenká a vyžaduje od trenéra velký cit a soustředění. Jde o to odměnit psa, dokud probíhá kýžené chování. A co je to kýžené chování, to si musíte předem dobře ujasnit.

Tak, už jsme si vysvětlili, jak bychom mohli psa luringem nevědomky více potrestat než odměnit a teď směle k dalšímu praktickému cvičení. A tím bude nácvik výstavní chůze. Po předchozím cvičení totiž máme psa, který na slovní povel a gesto prázdné ruky hezky stojí ve výstavním postoji a umí se vněm trochu přemístit tak, aby mu to slušelo.

